

Iustitia i Prudentia – rycina z serii Personifikacje ośmiu cnót w niszach

miedzioryt o wymiarach 328 × 241, ze zbiorów Gabinetu Rycin Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie. Jego autorem jest Maarten de Vos (1532–1603), który inspirował się pracą Hansa Collaerta (ok. 1530–1581). Dzieło powstało w Antwerpii pomiędzy 1572 a 1600 rokiem.

Iustitia stanowi personifikację sprawiedliwości, *Prudentia* zaś roztropności, rozwagi, ostrożności (w klasycznej łacinie *prudentia* to też wiedza, znajomość czegoś). Chrześcijaństwo podniosło obie cnoty do rangi kardynalnych.

Podpisy pod alegoriami głoszą:

*Iustitia utilibus Rectum preponere suadet | Lex cui mandatis Imperiosa subest.
Multiplici vigilans Prudentia venit ab usu | laetaque sincere gaudia mentis habet.*

Frazę otwierającą skopiowano z poematu Klaudiana pt. „O II Konsulacie Flawiusza Stylichona” (2.22.110). Napisano w niej: *Sprawiedliwość pomaga dokonywać dobrych wyborów*. Dodany fragment o *Lex* należy przetłumaczyć jako uzupełnienie wyводу Klaudiana: *a prawo jest nakazem władcy lub że prawo jest efektem polityki państwa*. Sens podpisu wskazuje, że prawo jest kategorią niższą i winno być egzemplifikacją sprawiedliwości – niezmienna sprawiedliwość winna być drogowskazem dla prawodawców, choć ulegają oni też innym czynnikom.

Drugi z podpisów dosłownie brzmiałby: *Wielu uczy się roztropności w praktyce, a zaiste wielka radość z owej mądrości*. Podpis należałoby więc dziś odczytać jako wskazówkę, że *Roztropność jest efektem doświadczenia i z czasem powodem do prawdziwej radości lub bardziej opisowo: powodem prawdziwej satysfakcji jest roztropność, której wielu uczy się przez doświadczenie*.

Zaskakująca może wydać się symbolika obu przedstawień. *Iustitia* klasycznie w prawej ręce trzyma miecz, ale w lewej nie ma wagi, lecz kamienne płyty Dekalogu. Z kolei *Prudentia* przypomina nam ciekawą, choć w tamtych czasach typową, symbolikę roztropności: w prawej ręce trzyma węża, który nie jest tu symbolem zdrady i grzechu, ale właśnie wyważenia i zdrowej ostrożności (por. Mt. 10.16). W lewej ręce dzierży lustro, które tym razem nie stanowi symbolu próżności, ale wiąże się z odbłaskiem Bożej mądrości (por. Ks. Mądr. 7.24–27) – jest ona darem lub efektem życiowego doświadczenia, bo „Bóg doświadcza, tych, których miłuje”.

Napisy pod wspólną ryciną Sprawiedliwości i Roztropności – które spoglądają na siebie ze swoich nisz – wskazują na rolę roztropności w rozważnym zarządzaniu ziemską sprawiedliwością, która jest domeną władcy.

Za pomoc w odczytaniu podpisów oraz konsultację dziękuję prof. Maciejowi Jończy.

PALESTRA

Pismo Adwokatury Polskiej

*Justitia vtilibus Rectum preponere suadet,
Lex cu mandatis Imperiora subest.*

*Multiplici vigilans Prudentia venit ab usu,
Sætaq; sincere gaudia mentis habet.*